

SPIRITUALITATE

Creștinismul și modernitatea

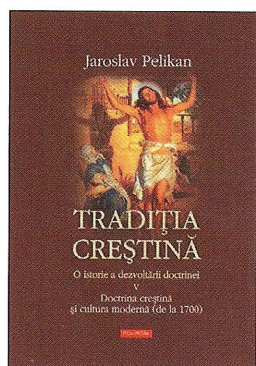
Jaroslav Pelikan

Tradiția creștină.

O istorie a dezvoltării doctrinei (V).

**Doctrina creștină
și cultura modernă
(de la 1700)**

Editura Polirom, 2008

44,95 lei

traducere din limba engleză
de Mihai-Silviu Chirilă

Creștinismul suferă astăzi de o presă foarte proastă. I se impută toate contingentele nefaste ale unei istorii din care n-au lipsit războaiele, Inchiziția sau cruciadele, formele de coerciție sufocantă, zelul manipulator, producția de angoasă și frică.

Mult mai rare sînt statisticile pozitive, întîpinările candidе sau chiar disocierile obiectiv-analitice între prestigiul textelor fondatoare pentru creștinism (*i.e.* Biblia și exegeza patristică), pe de o parte, și abuzul politic, pe de altă parte. Jaroslav Pelikan este unul dintre puținii istorici ai sfîrșitului de secol XX care s-au străduit să scoată la iveală partea luminoasă a contribuțiilor creștinismului la prosperitatea intelectuală și artistică a culturii europene.

Acest ultim volum din seria *Tradiției creștine* dovedește cu asupră de măsură importanța decisivă pe care teologia și „inteligenta credinței” au continuat s-o aibă în lumea modernă. Primul capitol este intitulat „Crisa ortodoxiei în Răsărit și Apus” și cuprinde o analiză atentă a deintegrării consensului doctrinar la începutul secolului al XVIII-lea (cînd arianismul sau modalismul, între alte erezii, își fac din nou apariția).

Capitolul II („Obiectivitatea revelației transcendente”) discută apariția primelor tratate de apologetică, pentru care principala

problemă o reprezintă nu atît pretenția rațiunii carteziene la infailibilitate, cît perspectiva relativist-sceptică produsă de o nouă conștiință istorică. Trecutul este demitizat de tot mai mulți bibliști, iar autoritatea dogmatică revendicată de tradiția bisericească își pierde forța de impact. Recuperarea discursului religios se face pe filiera reflecției morale, separată de credința în revelația divină sau în miracole. Răspunsul la excesul de raționalism a venit din partea unei „teologii a inimii” (capitolul III), fără de care pietismul luteran ar fi inexplicabil.

Capitolul IV expune „fundamentele viziunii creștine despre lume”, iar capitolul V survolează „definiția doctrinei” în diferitele ipostaze ale catolicismului și protestantismului (o atenție specială o primește teoria Cardinalului Newman despre „dezvoltarea doctrinei creștine” de-a lungul istoriei formulărilor dogmatice).

Ultima parte a cărții vorbește despre „Sobornicitatea Trupului lui Hristos”, așa cum a fost aceasta definită pe parcursul secolelor al XIX-lea și al XX-lea, în cadrul dezbaterilor din domeniul numit „eclesiologie”.

Diferite ideologii sau curente filozofice ale modernității – între care și marxism-leninismul – au fost diagnosticate de numeroși oameni ai Bisericii drept falsificări ale Evangheliei. Ancorată într-o imanență autosuficientă, gîndirea seculară a propus adeseori o „îzbăvire” de tip economic și politic, indiferentă la exigențele libertății personale și oarbă față de nevoile profunde ale interiorității. Secolul celor mai cumplite conflagrații din istoria tuturor civilizațiilor a redescoperit, cu gust amar, adevărul despre condiția failibilă a naturii umane.

Creștinismul – ne arată Jaroslav Pelikan – a contribuit la adîncirea unei sobre reflecții despre limitele noțiunii de progres și despre condiționările proiectelor utopic-egalitare. Fără acest dialog între credință și rațiune, între liturghie și asistența socială, între nostalgia eternității și absurdul istoriei, modernitatea ar fi fost mai săracă.

Mihail Neamțu